

Ю. В. Костюк

кандидат наук із соціальних комунікацій
доцент кафедри журналістики
e-mail: kostyuk_y85@ukr.net, ORCID: 0000-0002-7000-8302
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, 69600, Україна

В. В. Костюк

кандидат філологічних наук
доцент кафедри журналістики, декан факультету журналістики
e-mail: kostuk_viktor@ukr.net, ORCID: 0000-0002-9600-4334
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, 69600, Україна

О. А. Мітчук

доктор наук із соціальних комунікацій, професор
завідувач кафедри інформаційного права та юридичної журналістики
e-mail: o.a.mitchuk@nuwm.edu.ua, ORCID: 0000-0002-1011-7320
Національний університет водного господарства та природокористування
вул. Соборна, 11, м. Рівне, 33000, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ АВТОНОМІЇ В УМОВАХ АЛГОРИТМІЗАЦІЇ МЕДІАПРОСТОРУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ДИСКУРС

Метою статті є теоретичне осмислення та актуалізація чинника професійної автономії журналіста в умовах інтенсивного впровадження технологій штучного інтелекту (ШІ). Дослідження спрямоване на перегляд традиційних підходів до журналістської незалежності та виявлення специфіки трансформації професійних стандартів у цифровій медіаекосистемі.

Методологія дослідження ґрунтується на системному підході до аналізу медіапроцесів. У роботі застосовано метод теоретичного аналізу та синтезу – для систематизації наукових поглядів на проблему журналістської незалежності; компаративний метод – для порівняння класичних моделей виробництва контенту та нових практик, опосередкованих ШІ. Для аналізу етичних викликів і стратегій регулювання використання алгоритмів у журналістиці взято до уваги нормативно-правові документи.

Результати. У ході дослідження встановлено, що автономія журналіста в епоху ШІ набуває реляційного характеру, де професійна самостійність визначається взаємодією з глобальною соціально-технічною інфраструктурою. Доведено, що делегування редакційних функцій алгоритмам призводить до розмивання меж професійної ідентичності та перерозподілу відповідальності між людиною й машиною. Виявлено тенденцію до появи «функціональної суб'єктності» систем ШІ, що потребує посилення людського нагляду для запобігання стандартизації контенту та втрати етичної рефлексії. Обґрунтовано концепцію «керованих змін», яка передбачає активне визначення журналістами умов використання інновацій для збереження демократичної місії медіа.

Новизна роботи полягає в актуалізації фактора суб'єктності та автономії журналіста в епоху ШІ в межах національного медіадискурсу. У статті вперше концептуалізовано виклики алгоритмізації медіапростору не лише як технічну проблему, а як загрозу зміщення професійної ідентичності медіафахівця в українських реаліях.

Практичне значення. Висновки дослідження можуть бути використані медіаорганізаціями для розробки внутрішніх регламентів і етичних протоколів взаємодії з ШІ. Результати мають цінність для медіапрактиків у контексті усвідомлення меж власної суб'єктності та для модернізації освітніх програм із журналістики, спрямованих на розвиток критичного мислення та навичок верифікації в умовах медіаконвергенції.

Ключові слова: автономія, журналіст, інновації, штучний інтелект, виклики, редакція.

I. Вступ

Штучний інтелект значно змінив процеси збору, аналізу та поширення інформації в журналістиці. Так само, як різні технології виробництва, редагування й розповсюдження впродовж

десятиліть змінили сприйняття аудиторією новин та реакцію на них, так і бум генерування контенту за допомогою штучного інтелекту обіцяє потенційно зруйнувати всі аспекти того, як створюється та сприймається журналістика.

Інноваційні технології обіцяють підвищити ефективність роботи журналістів і водночас породжують серйозні етичні виклики. Виникає досить прогнозований, майже невідворотний ризик поширення масової дезінформації, маніпуляції фактами та небезпеки для свідків конфліктів. Окрім цих проблем (чи загроз), відповідні інновації також впливають на автономізацію роботи медіафахівця, що формує певні обмеження, заборони в роботі журналістів.

Досить важливо, щоб теоретики та практики зі сфери медіа, комунікації усвідомлювали ці загрози та не лише докладали зусиль для виявлення цих проблем, а й розробляли нові стандарти з етики для журналістів, які працюють у період змін і трансформації.

Питанню акцептування технологій ШІ, алгоритмів та машинних принципів роботи в медіа присвятили свою наукову увагу такі вітчизняні дослідники, як: О. Грозна, В. Мироненко, О. Романчук, Н. Яблоновська, О. Ярошенко та ін. Над цим питанням працює Комісія з журналістської етики (КЖЕ). Науковці намагаються визначити потенційні шляхи співпраці аналізованих нами сфер, виявити реальні загрози такої кооперації, дають поради щодо використання інновацій у ЗМІ.

Особливу увагу питанню автономізації професії журналіста, впливу штучного інтелекту на відповідну сферу приділили такі закордонні дослідники, як Х. Бодкер, Дж. Куай, Т. Томсон, Х. Йорнебрінг, М. Карлсон, Кр. Янг, Л. Діерікс та ін., а також члени організації «Репортери без кордонів». Проте низка аспектів потребує подальшого осмислення.

II. Постановка завдання та методи дослідження

Метою статті є теоретичне осмислення та актуалізація чинника професійної автономії журналіста в умовах інтенсивного впровадження технологій штучного інтелекту (ШІ). Дослідження спрямоване на перегляд традиційних підходів до журналістської незалежності та виявлення специфіки трансформації професійних стандартів у цифровій медіаекосистемі. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: здійснити критичний огляд сучасних закордонних і вітчизняних концепцій впливу генеративного ШІ на медіасферу; визначити межі та ризики делегування редакційних функцій алгоритмічним системам; окреслити шляхи збереження професійної автономії й етичних стандартів у процесі інтеграції інновацій.

Методологія дослідження ґрунтується на системному підході до аналізу медіапроцесів. У роботі застосовано метод теоретичного аналізу та синтезу – для систематизації наукових поглядів на проблему журналістської незалежності; компаративний метод – для порівняння класичних моделей виробництва контенту та нових практик, опосередкованих ШІ. Під час аналізу етичних викликів і стратегій регулювання використання алгоритмів у журналістиці взято до уваги нормативно-правові документи.

III. Результати

Для дослідження чинника автономії журналіста (при виконанні професійних обов'язків в еру штучного інтелекту) спочатку пропонуємо проаналізувати власне саме словосполучення. Обґрунтовуючи цей концепт, ми спираємося на компетентне дослідження провідних скандинавських науковців у сфері медіа – Г. Орнебрінга та М. Карлсона. Зокрема, вони виділяють чотири позиції, характерні для журналістської автономії:

- «1) є відносною;
- 2) вимагає наявності меж;
- 3) автономія передбачає суб'єктність;
- 4) і вона повинна мати мету» [7].

Наведена цитата має важливе теоретико-методологічне значення для осмислення автономії журналістики загалом і медіафахівця зокрема, особливо в умовах цифровізації та впровадження технологій штучного інтелекту.

На думку закордонного дослідника Х. Бодкера, «...журналістська автономія в епоху ШІ повинна розумітися як динамічне, узгоджене та контекстуальне явище, яке залежить не лише від редакцій, а й від ширшої соціально-технічної екосистеми, в якій функціонує журналістика, що включає платформи, політиків, технічну інфраструктуру та громадськість» [7].

Теза про те, що автономія є відносною, підкреслює її залежність від конкретних умов функціонування журналістської діяльності. Для воєнного журналіста, наприклад, ця відносність виявляється особливо гостро, оскільки його професійна самостійність формується в складній системі взаємодії з різними структурами: мілітаристськими, державними інституціями, режимами безпеки, політикою редакції та суспільним запитом в умовах війни. «В епоху штучного інтелекту ці відносини стали більш складними, розподіленими та непрозорими», – вважають Дж. Куай та Т. Томпсон [13].

В еру масового вжитку ШІ (у тому числі у воєнний час. – прим. авторів) автономія медіапрацівника стає ще більш відносною, оскільки фахівець не є незалежним у використанні відповідних алгоритмів. Ця гіпотеза підтверджується думкою Верховного комісара ООН з прав людини В. Тюрка, який зауважує, що «...невелика група корпорацій та осіб має майже повний контроль над технологіями штучного інтелекту та впливає на глобальний медіаландшафт» [19].

Крім того, на фактор відносності в контексті автономії журналістики в еру новітніх технологій впливають як внутрішні чинники, так і зовнішні. Так, на думку групи авторів (Дж. Куай, Б. Лін, М. Карлсон та С. Льюїс), до позаредакційних можна зарахувати, коли «...технологічні компанії розробляють і впроваджують алгоритми, які впливають на видимість контенту та потоки доходів» [14].

Ті рішення, що приймають розробники великих мовних моделей щодо того, які дані будуть включені, які ризики варто мінімізувати, які культурні чи мовні норми кодувати, мають суттєві наслідки для журналістів і редакцій, які використовують подібні інструменти.

Саме гіганти інноваційних індустрій є одними з тих рушіїв, котрі помітно впливають на роботу сучасних смартдевайсів та функціонування технологій загалом. Підтвердженням цього є той факт, що у 2025 р. «архітектори штучного інтелекту стали “Людиною року 2025” за версією журналу TIME» [8].

Також ще одним фактором є політичні та урядові організації, котрі встановлюють норми функціонування й регуляції взаємовідносин між журналістом та штучним інтелектом. Станом на 2025 р. офіційно зафіксовані юридичні закони, які забороняють використання ШІ для спостереження, що, на думку законотворців деяких країн ЄС, (можливо) підвищить безпеку журналістів та їхніх джерел. Наприклад, закон ЄС «Про штучний інтелект» забороняє використання таких систем, які «...створюють або розширюють бази даних розпізнавання обличчя шляхом нецільового збору зображень облич з Інтернету або записів з камер відеоспостереження» [12]. Хоча, на нашу думку, це є кроком у правильному напрямі, адже закон передбачає винятки з міркувань національної безпеки.

Про важливість регулювання діяльності інноваційної технології в сучасній журналістиці говорить вітчизняна дослідниця О. Грозна. Зокрема, вона прогнозує потенційну небезпеку, де «...ШІ може порушити вимогу конфіденційності та принципи етики під час використання даних, спричинити ігнорування авторських прав, заміщення людських ресурсів, а отже – вимагає ретельного регулювання та контролю на законодавчому рівні. Окрім того, використання штучного інтелекту при створенні медіаконтенту передбачає відкриті і прозору редакційну політику, в якій чітко визначено способи, обсяги та природу використання згенерованого контенту» [1, с. 109].

Друга позиція (щодо наявності меж) підкреслює, що автономія можлива лише за умови чітко окреслених професійних, етичних і інституційних кордонів. Додамо, що в еру штучного інтелекту ці межі стають значно розмитими, що ставить під загрозу професійну ідентичність журналіста та вимагає переосмислення стандартів відповідальності й авторства.

Досліджуючи питання автономії роботи медіафахівця в часи розвитку інноваційних технологій, група закордонних дослідників (Дж. Куай, Б. Лін, М. Карлсон та С. Льюїс) акцентує увагу на тому, що «...межі журналістики окреслюються й переосмислюються не лише всередині редакцій, а й на їхніх периферіях – за участю аутсорсингових працівників, систем штучного інтелекту та різноманітних посередників. Отже, автономія полягає не лише в захисті від зовнішнього втручання, а й у чіткості та рефлексивності щодо того, хто саме включений до журналістського поля» [14].

Чинні юридичні норми, котрі регулюють діяльність ШІ в медіа, намагаються встановити рамки використання алгоритмів, проте їх чіткість поки виглядає сумнівною. Наприклад, у «Посібнику з етики штучного інтелекту», який був виданий в Об'єднаних Арабських Еміратах, зазначено: «...відповідальність за результати роботи системи штучного інтелекту лежить не на самій системі, а розподіляється між тими, хто її проектує, розробляє та впроваджує» [12].

Таке формулювання означає, що в цій країні журналісти можуть бути притягнуті до відповідальності на будь-якому етапі процесу використання штучного інтелекту, що в майбутньому створює підґрунтя для зацікавлених органів/осіб здійснювати тиск на медіа чи його працівника.

Комісія з журналістської етики, орган саморегуляції роботи журналістів та редакцій в Україні, розробила та надала власні рекомендації щодо використання машинних технологій, алгоритмів у медіа. Серед низки позицій варто звернути увагу на такі: «Згенерований ШІ текст, який є частиною журналістського матеріалу, необхідно перевіряти на оригінальність. Генеративні моделі запозичують у авторів думки і цілі фрази, а журналістів, які використовують цей текст, можуть звинуватити в плагіаті» [2].

Позиція третя щодо автономії журналістської роботи стосується аспекту суб'єктності, в якому журналіст розглядається як повноцінна одиниця, котра спроможна самостійно ухвалювати редакційні рішення, нести відповідальність за свої дії і здійснювати професійне судження.

Нині, паралельно з акцептованістю цього чинника, дослідники намагаються спрогнозувати шанси машини долучитися до цього процесу й стати антропоморфічною (у розрізі медіаландшафту). Це явище, яке тлумачиться як «...акт приписування людських характеристик нелюдським сутностям, таким як тварини чи машини» [11].

Чи здатний інтелект лише на імітацію суб'єктності і не спроможний набути її повноцінно? На наш погляд, саме цей аспект спонукає до переосмислення чинника суб'єктності журналіста в наш час (у розрізі автономії журналістів, воєнних зокрема). Тобто варто виявити, чи вже зараз спроможна машина якісно імітувати суб'єктність при створенні медіатекстів.

За словами нідерландських журналістів-практиків, поки що ситуація виглядає так: «...після експериментів з'явилося чітке розуміння: ШІ – це інструмент, а не заміна людської креативності та журналістського судження. Роль ШІ в нідерландських редакціях часто розглядається як “сходінка” або “засіб економії часу”, що допомагає впоратися з основними етапами створення контенту, залишаючи тонку креативну роботу самим журналістам» [10].

Питання про те, чи спроможна машина бути емоційною, претендувати на заміну людині (у цьому аспекті) перебуває й у фокусі уваги дослідниці з Бельгії Л. Діерікс. У своїй статті, де вона намагається проаналізувати та спрогнозувати функціонування журналістики в еру машин, дослідниця зазначає: «Хоча ШІ може ефективно обробляти величезні обсяги інформації та створювати звіти з безпрецедентною швидкістю, йому бракує витонченості суджень, глибокого розуміння контексту та моральної відповідальності, необхідних для високоякісної журналістики» [9].

Отже, суб'єктність журналіста в епоху ШІ не зникає, а радше переосмислюється: вона виявляється в здатності критично оцінювати алгоритмічні рішення, визначати межі застосування автоматизованих інструментів, забезпечувати дотримання професійних стандартів і брати на себе відповідальність за кінцевий інформаційний продукт.

Закордонний дослідник сучасних медіа Т. Доддс та група авторів пишуть про певний спосіб використання машини журналістами: «ШІ може пропонувати широко застосовні ідеї, які економлять час на мозкових штурмах, але журналісти визнають, що цим ідеям часто бракує специфіки та глибини, необхідних для високоякісної журналістики» [10].

Водночас співпраця журналіста та ШІ стала настільки тісною, що інколи важко визначити суб'єктність автора матеріалу чи комунікації. Наприклад, дослідниця Дж. Куай зазначає: «...ми бачимо, що машини дедалі частіше сприймаються як комунікативні агенти – вони взаємодіють із журналістами, впливають на створення історій і навіть приймають редакційні рішення. Хоча цим машинам бракує свідомості чи інтенціональності (наміру), вони демонструють форми функціональної суб'єктності, які впливають на журналістську практику та її результат.

Генеративний ШІ, зокрема, ускладнює ситуацію. Ці системи можуть створювати новий контент, робити стилістичний вибір і взаємодіяти в режимі діалогу. Їхня видима креативність породжує питання про машинну автономію: чи ми тепер спільно створюємо новини з автономними системами? Чи ці системи все ще фундаментально визначаються людським дизайном, навчальними даними та інституційним використанням?» [13].

ШІ має потенціал не лише бути самостійною одиницею, що прямо впливає на процес зменшення автономії журналіста, але й реалізує кроки в ширших напрямках. Так, вітчизняні дослідники О. Глазунов та В. Мироненко вказують на «...інтенсивне зростання ролі ШІ у процесах медіаконвергенції. Йдеться про інтеграцію різних засобів масової комунікації, платформ, форматів і каналів комунікації в єдину цифрову інформаційно-комунікативну систему з метою синергічного створення, розповсюдження та споживання контенту. Завдяки цьому відбувається синтез традиційних і цифрових медіа, що супроводжується підвищенням інтеперабельності систем, зростанням рівня персоналізації інформаційного продукту та розширенням можливостей для зворотного зв'язку з аудиторією. Усе це веде до появи нових гібридних форматів медіаконтенту, у яких алгоритмічно згенеровані або адаптовані елементи тісно взаємодіють із традиційно створеним журналістським матеріалом» [3, с. 15].

Окрім того, нам варто наголосити на факті безальтернативності для медіа та аудиторії при використанні девайсів та послуг техногігантів (наприклад, Samsung, Google, Microsoft), адже вони інтегрували «інтелект» у свої продукти так, що від них майже неможливо відмовитися.

Таким чином, автономія журналіста в контексті ШІ передбачає не технічну незалежність від алгоритмів, а збереження людського фактора як центрального елемента журналістської діяльності, що гарантує етичну рефлексію, суспільну підзвітність і смислове наповнення медійного контенту. Цю думку підтверджує науковець Т. Доддс разом із групою дослідників з різних країн, які відзначають методи використання новітньої технології працівниками, коли «...журналісти застосовують практичний підхід до розуміння можливостей та обмежень ШІ, що дозволяє їм ідентифікувати практичні способи використання, зберігаючи чітке розуміння того, який людський нагляд необхідний» [10].

Відстоюючи свою суб'єктність у професійній діяльності, котра тепер полягає й у залежності від роботи зі штучним інтелектом (яка має три виміри: повна відсутність, часткова присутність, значна), журналісти змушені вибудувати й свої підходи до використання машини при створенні матеріалів. Група закордонних журналістів, котрі досліджують аспект автономії журналіста, вводять поняття «керовані зміни» (controlled changed) «...як аналітична евристика для пояснення того, як редакції, принаймні в Нідерландах, управляють інтеграцією ШІ. Керовані зміни передбачають, що журналісти не пасивно приймають нові технології, а активно визначають умови, за яких ШІ буде використовуватися» [10].

У цьому конкретному випадку йдеться про регулювання нідерландськими журналістами процесу інтеграції ШІ в роботу редакції, де відбуваються наради, дискусії щодо доцільності використання (чи не застосування) новітньої технології в роботі над тим чи іншим матеріалом. Тобто практики та теоретики не говорять про відсутність автономії в машини, а радше закликають до прийняття реалій і розгляду варіанта «спільні/об'єднані дії».

Саме про таку практику говорить дослідниця Дж. Куай: «Замість того, щоб проводити жорсткі межі, продуктивніше розглядати суб'єктність як розподілену та реляційну. Журналістська автономія, з цієї точки зору, передбачає людську суб'єктність у конфігуруванні, контекстуалізації та оскарженні результатів роботи ШІ. Вона також потребує інституційних структур підтримки – навчання, прозорості, підзвітності – щоб гарантувати, що людська суб'єктність не буде пригнічена машинною ефективністю» [13].

Якщо ж говорити про наявність мети (четверта позиція умови автономії в роботі журналіста за градацією Г. Орнебрінга та М. Карлсона), то вона виводить автономію за межі суто професійної свободи та пов'язує її із суспільною функцією журналістики «...інформування громадськості, притягнення влади до відповідальності, сприяння демократичній участі. Інтеграція ШІ в журналістику змушує нас заново підтвердити ці цілі» [13].

Тобто вона існує не заради самої себе, а як умова реалізації журналістикою її демократичної ролі: інформування громадськості, забезпечення прозорості влади та захисту суспільного інтересу. У цьому сенсі автономія є інструментальною категорією, тісно пов'язаною із цінностями публічного блага. І цей чинник є досить важливим при інтеграції інтелекту в роботу редакцій. Вони повинні прийняти його автономію такою, коли робота ШІ відповідатиме служінню цих благ, їх пріоритетності та безпеці.

Це ще раз доводить тезу про те, що медіа та виробники інновацій повинні діяти спільно, обмінюючись думками, ідеями, а не врізнобіч. У пріоритеті має бути служіння інтересам суспільства, але ж не монетизація послуг або просто ще один інноваційний крок. При цьому журналістам варто пам'ятати, що їх сильною стороною є ті матеріали, де варто виявляти емоції (пропускати матеріал крізь себе). Даючи прогнози щодо перспективи професії, вітчизняна дослідниця Н. Яблоновська зауважує, що «...журналісти зберезуть за собою сферу аналітики і публіцистики, в яких домінує робота зі смислами, креативна, особистісна, емоційно-оцінна складова» [5, с. 98].

Якщо говорити про ті сфери, де машина (на регулярній основі) уже готова замінити (або цей процес уже має форму доконаного виду), то це може бути верстка сторінки, оперативне визначення ключових подій (залежно від масштабів діяльності редакції) з метою написання короткого повідомлення.

IV. Висновки

Проведене дослідження дає підстави констатувати, що стрімке впровадження штучного інтелекту в медіасферу не лише трансформує редакційні практики, а й докорінно змінює архітектоніку професійної автономії журналіста. Доведено, що в короткостроковій перспективі алгоритмічні системи не здатні повністю замінити журналіста як суб'єкта творчої діяльності, проте вони вимагають від медіафахівців гнучкої переорієнтації: від лінійного виробництва контенту до складних форм верифікації й етичного моделювання. Визначено, що ключовим фактором збереження автономії в епоху ШІ стає посилення когнітивних компонентів професії: критичного мислення, навичок розслідувального аналізу та здатності до глибокого етичного фільтрування алгоритмічно генерованих даних. Обґрунтовано, що використання ШІ відкриває нові горизонти для якісного сторителінгу та дата-журналістики, де роль автора зміщується в бік кураторства та стратегічного управління змістами.

Отже, раціональне функціонування журналістської автономії в сучасних умовах можливе лише за умови збереження повної суб'єктності медіафахівця. Автономія має базуватися на чітких етичних обмеженнях та цілеспрямованому використанні технологій як допоміжного інструментарію, що не підміняє інтелектуальну відповідальність автора.

Список використаної літератури

1. Грозна О. Технологічні інновації в онлайн-медіа: роль штучного інтелекту та віртуальної реальності у трансформації контенту. *Обрії друкарства*. 2024. № 1 (15). С. 102–112.
2. КЖЕ. Рекомендації Комісії з журналістської етики щодо використання штучного інтелекту для створення журналістських матеріалів. URL: <https://surl.li/evpbkz> (дата звернення: 08.11.2025).
3. Мироненко В., Глазунов О. Роль інструментів штучного інтелекту в сучасному масмедійному дискурсі України. *Масова комунікація у глобальному та національному вимірах*. 2025. № 14. С. 14–17.
4. Романчук О. Штучний інтелект в епоху нових медій. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2018. № 44. С. 179–188.
5. Яблоновська Н. Штучний інтелект та мас-медіа: виклики для підготовки журналістів. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2017. № 42. С. 95–101.
6. Ярошенко О. Штучний інтелект у журналістиці: майбутнє медіа під впливом нових технологій. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2024. Т. 2 (85). С. 139–156.
7. Bodker H. Journalistic autonomy: The genealogy of a concept / by H. Örnebring, M. Karlsson. Missouri : The University of Missouri Press, 2022. 358 p. URL: <https://surl.li/qvfgol> (date of request: 08.12.2025).
8. Campbell Ch., Chow A., Perrigo B. The architects of AI Are TIME's 2025 person of the year. URL: <https://time.com/7339685/person-of-the-year-2025-ai-architects/> (date of request: 08.11.2025).

9. Dierickx L. Rethinking core journalism skills in the age of AI. URL: <https://ohmybox.info/rethinking-core-journalism-skills-in-the-age-of-ai/> (date of request: 08.11.2025).
10. Dodds T., Yeung W., Mellado C.I., Lima-Santos M. On controlled change: Generative AI's impact on professional authority in journalism. URL: <https://surl.lu/vgjkuz> (date of request: 08.11.2025).
11. González-Arias C, Chatzikoumi E and López-García X. The anthropomorphic pursuit of AI-generated journalistic texts: Limits to expressing subjectivity. *Front. Commun.* October 2024. URL: <https://www.frontiersin.org/journals/communication/articles/10.3389/fcomm.2024.1456509/full> (date of request: 08.11.2025).
12. Goodson K., Barchas-Lichtenstein J., Jens S., Wright E., Gandhi U. Journalism's new frontier: an analysis of global AI policy proposals and their impacts on journalism. URL: <https://surl.li/hmaohg> (date of request: 08.11.2025).
13. Kuai J., Thompson T. Rethinking journalistic autonomy in the algorithmic era: toward context-aware, value-driven, and human-centred research into journalistic AI. *Communication Research and Practice*. 2025. Vol. 11 (3). URL: <https://surl.li/qkijrp> (date of request: 08.11.2025).
14. Kuai J., Lin B., Karlsson M., Lewis S. C. From wild east to forbidden city: Mapping algorithmic news distribution in China through a case study of Jinri Toutiao. *Digital Journalism*. 2023. Vol. 11 (8). P. 1521–1541. URL: <https://surl.lu/wnfgoa> (date of request: 08.11.2025).
15. Leonard B. Department of defense dictionary of military and associated terms as amended through april 2010. DIANE Publishing. 699 p. URL: <https://surl.li/jcbvnp> (date of request: 08.11.2025).
16. Mallick P. K. Military media relation in today's warfare. *Combat Journal*. 2000. September. P. 2. URL: <https://surl.li/htvkva> (date of request: 08.11.2025).
17. On controlled change: Generative AI's impact on professional authority in journalism / by T. Dodds, Wang Ngai Yeung, C. Mellado, M.-F. de Lima-Santos. 2025. URL: <https://surl.li/pofwcp> (date of request: 08.11.2025).
18. Paris charter on AI and journalism. URL: <https://surl.li/jlmeop> (date of request: 08.11.2025).
19. Türk V. Journalism facing new threats from AI and censorship. *UN news*. URL: <https://news.un.org/en/story/2025/05/1162856> (date of request: 08.11.2025).

References

1. Hrozna, O. (2024). Tekhnolohichni innovatsii v onlain-media: rol shtuchnoho intelektu ta virtualnoi realnosti u transformatsii kontentu [Technological innovations in online media: the role of artificial intelligence and virtual reality in content transformation]. *Obrii drukarstva*, 1 (15), 102–112 [in Ukrainian].
2. KZhE. Rekomendatsiyi Komisiyi z zhurnalists'koyi etyky shchodo vykorystannya shtuchnoho intelektu dlya stvorenniya zhurnalists'kykh materialiv [Recommendations of the Commission on Journalistic Ethics on the use of artificial intelligence to create journalistic materials]. Retrieved from <https://surl.li/evpbkz> [in Ukrainian].
3. Myronenko, V., & Hlazunov, O. (2025). Rol instrumentiv shtuchnoho intelektu v suchasnomu masmediinomu dyskursi Ukrainy [The role of artificial intelligence tools in modern mass media discourse in Ukraine]. *Masova komunikatsiia u hlobalnomu ta natsionalnomu vymyrah*, 14, 14–17 [in Ukrainian].
4. Romanchuk, O. (2018). Shtuchnyy intelekt v epokhu novykh mediy [Artificial intelligence in the era of new media]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya Zhurnalistyka*, 44, 179–188 [in Ukrainian].
5. Yablonska, N. (2017). Shtuchnyy intelekt ta mas-media: vyklyky dlya pidhotovky zhurnalistiv [Artificial intelligence and mass media: challenges for training journalists]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya Zhurnalistyka*, 42, 95–101 [in Ukrainian].
6. Yaroshenko, O. (2024). Shtuchnyy intelekt u zhurnalistytsi: maybutnye media pid vplyvom novykh tekhnolohiy [Artificial intelligence in journalism: the future of media under the influence of new technologies]. *Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky*, 2 (85), 139–156 [in Ukrainian].
7. Bodker, H. (2022). Journalistic autonomy: The genealogy of a concept. H. Örnebring & M. Karlsson (Eds.). Missouri: The University of Missouri Press. Retrieved from <https://surl.li/qvfgol> [in English].
8. Campbell, Ch., Chow, A., & Perrigo, B. (2025). The architects of AI are TIME's 2025 person of the year. Retrieved from <https://time.com/7339685/person-of-the-year-2025-ai-architects/> [in English].
9. Dierickx, L. Rethinking core journalism skills in the age of AI. Retrieved from <https://ohmybox.info/rethinking-core-journalism-skills-in-the-age-of-ai/> [in English].
10. Dodds, T., Yeung, W., Mellado, C.I., & Lima-Santos, M. (2025). On controlled change: Generative AI's impact on professional authority in journalism. Retrieved from <https://surl.lu/vgjkuz> [in English].
11. González-Arias, C., Chatzikoumi, E., & López-García, X. (2024). The anthropomorphic pursuit of AI-generated journalistic texts: Limits to expressing subjectivity. *Front. Commun.* Retrieved from <https://www.frontiersin.org/journals/communication/articles/10.3389/fcomm.2024.1456509/full> [in English].
12. Goodson, K., Barchas-Lichtenstein, J., Jens, S., Wright, E., & Gandhi, U. Journalism's new frontier: An analysis of global AI policy proposals and their impacts on journalism. Retrieved from <https://surl.li/hmaohg> [in English].

13. Kuai, J., & Thompson, T. (2025). Rethinking journalistic autonomy in the algorithmic era: Toward context-aware, value-driven, and human-centred research into journalistic AI. *Communication Research and Practice*, 11 (3). Retrieved from <https://surl.li/qkijrp> [in English].
14. Kuai, J., Lin, B., Karlsson, M., & Lewis, S. C. (2023). From wild east to forbidden city: Mapping algorithmic news distribution in China through a case study of Jinri Toutiao. *Digital Journalism*, 11 (8), 1521–1541. Retrieved from <https://surl.lu/wnfgoa> [in English].
15. Leonard, B. (2010). Department of defense dictionary of military and associated terms as amended through april 2010. DIANE Publishing. Retrieved from <https://surl.li/jcbvnp> [in English].
16. Mallick, P. K. (2000). Military media relation in today's warfare. *Combat Journal*, September, 2. Retrieved from <https://surl.li/htvkva> [in English].
17. Dodds, T., Yeung, W., Mellado, C., & de Lima-Santos, M.-F. (2025). On controlled change: Generative AI's impact on professional authority in journalism. Retrieved from <https://surl.li/pofwcp> [in English].
18. Paris charter on AI and journalism. Retrieved from <https://surl.li/jlmeop> [in English].
19. Türk, V. (2025). Journalism facing new threats from AI and censorship. *UN news*. Retrieved from <https://news.un.org/en/story/2025/05/1162856> [in English].

Стаття надійшла до редакції 20.11.2025.
Received 20.11.2025.

Kostiuk I., Kostiuk V., Mitchuk O. Transformation of Journalistic Autonomy in the Context of Media Space Algorithmization: a Theoretical Discourse

Article's purpose is to provide a comprehensive theoretical comprehension and actualization of the factor of a journalist's professional autonomy under the conditions of intensive implementation of artificial intelligence (AI) technologies.

Research methodology. The study employs the method of theoretical analysis and synthesis to systematize scientific perspectives on the problem of journalistic independence. Additionally, a comparative method is used to contrast classical content production models with new practices mediated by AI. For the analysis of ethical challenges and strategies for regulating the use of algorithms in journalism.

Results. This scientific study is dedicated to a comprehensive analysis of the impact of generative artificial intelligence on the professional independence of media specialists.

In the article it has been established that under the conditions of algorithmization, journalistic autonomy ceases to be an isolated category and acquires a relational character. Professional independence is now determined not only by internal editorial rules but also by interaction with the global socio-technical infrastructure, technical frameworks, and platforms. Within this context, journalistic agency becomes a dynamic phenomenon that depends on the policies of technology corporations that control the algorithms.

The research revealed a significant shift in the boundaries of professional identity due to the emergence of the «functional agency» of artificial intelligence systems. It shows that algorithms increasingly function as «communicative agents» that influence editorial decisions and the story-creation process. The delegation of routine tasks to machines leads to a blurring of the boundaries of responsibility between humans and algorithms. Despite the high speed of data processing, AI systems lack the refinement of judgment, deep understanding of context, and moral responsibility required for high-quality journalism, leaving the human with the central role in content production.

The study substantiates the necessity of transitioning to a «controlled change» model in editorial policy. This concept posits that journalists should not passively adopt technologies but should actively define the conditions and limits of AI utilization while maintaining control over the final product.

Novelty. The work analyses the specifics of journalist work autonomy. Also in the article provides a first-time conceptualization of the challenges regarding the algorithmization of the media space, framing them not merely as a technical issue but as a threat to the displacement of the media professional's identity within the Ukrainian reality.

The practical significance. The research results can be used during the further study of journalism autonomy, implementation AI tools in media work.

Key words: autonomy, artificial intelligence, algorithmic challenges, editorial independence, media ethics.